

Maatwerk vanuit de leervraag van leerlingen

Het Montessori College Arnhem heeft begeleidings- en instructielessen ingevoerd voor de bovenbouw van de havo. Op deze manier is maatwerk mogelijk vanuit de leervraag van leerlingen. Suzanne de Kleyn, afdelingsleider bovenbouw havo, en Rogier Spanjers, docent geschiedenis en maatschappijleer, vertellen over deze schoolontwikkeling.

Op het Montessori College Arnhem was keuzevrijheid op de havo al deels ingebouwd. In de onderbouw via keuze-elementen en in leerjaar drie via keuzewerktijd. In de havo-bovenbouw werden echter alleen reguliere lessen gegeven. Tijd om daar ook keuzevrijheid te bieden, vonden ze op de school. Keuzevrijheid sluit immers aan op de filosofische gedachte van montessori.

De school voerde enerzijds docentgestuurde instructielessen in, en anderzijds vraaggestuurde begeleidingslessen vanuit de leerling. In deze laatste lessen zijn leerlingen zelfstandig bezig met de leerstof en is een docent aanwezig voor vragen.

“We dachten automatisch ‘leerlingen kunnen dit wel’. We zijn voorbijgelopen aan het feit dat een leerling al sinds groep 1 is gewend dat een docent alles bepaalt.”

Rogier, docent maatschappijleer

NIEUWE START

De school besloot toen om weer vanaf havo 4 te beginnen. Daarmee begonnen ze al aan het einde van het schooljaar 2021-2022. Ze namen leerlingen alvast mee in wat er van hen werd verwacht. Zo werd in mentorlessen ingegaan op wat voor vragen leerlingen kunnen stellen in begeleidingslessen. Op die manier konden ze vanaf het nieuwe schooljaar (2022-2023) gelijk starten. Suzanne: "We merkten dat het toen meer vanzelfsprekend was. We bleven met elkaar in gesprek: wat zien we? Hoe sturen we de leerling beter aan? Een expert vanuit Voortgezet Leren kwam om het proces te begeleiden. Hij observeerde de lessen. Hij zag dat steeds meer dezelfde structuur werd gehanteerd in de begeleidingslessen, dat was goed. Onderwerp van gesprek bleef hoeveel vrijheid we de leerlingen geven. Wanneer perk je in? Waar leg je de lat?"

LERAREN

Met de nieuwe lessen kregen leraren in plaats van twee reguliere lessen, nog maar één instructieles. Rogier vertelt: "Collega's voelen zich verantwoordelijk voor de resultaten van leerlingen, dat koppelen ze aan hoeveel ze uitleggen. Maar dan ga je voorbij aan hoe leerlingen leren. Dat gesprek hebben we veel gevoerd. Leraren hebben een training gehad in didactisch coachen. Zo werd de begeleiding eenduidiger. We zien terug dat leerlingen geconcentreerder werken en dat de resultaten op niveau zijn." Suzanne vult aan: "Wat ook speelt is dat je leerlingen minder ziet, omdat zij begeleidingslessen kiezen van andere vakken. Hoe houd je de voortgang van een leerling dan bij? Dat zijn vraagstukken. Het is een enorme professionaliseringslag die je samen doormaakt."

ROL ALS AFDELINGSLEIDER

Vanaf het begin heeft Suzanne het hele team erbij betrokken. Ze vond het belangrijk dat het idee van onderaf ontstond. Suzanne: "We waren continue

met elkaar in gesprek, maar ik heb wel knopen doorgehakt. Soms zei ik: 'we doen het zo'. Dat deed ik niet op basis van wat ik vond, maar op basis van luisteren en samenbrengen. We zaten in een verandering, dat was spannend maar we gingen niet terug." Suzanne zorgde dat altijd de vertaalslag naar de praktijk werd gemaakt. "Hoe ga je als docent aan de slag met de nieuwe lessen? Wat mag je verwachten van een leerling? Grote inspiratie was onze zusterschool het Montessori College Nijmegen. Daar zijn we langs geweest en hebben we van geleerd."

"Vraagstukken bespreken we in het team continue met elkaar."

Suzanne, afdelingsleider

HAVO 4 EN 5 SAMEN

Omdat de school klein is, is het uitdagend om genoeg keuzemogelijkheden in de begeleidingslessen te bieden. Het team besloot daarom om havo 4 en 5 samen te voegen in de begeleidingslessen. Suzanne: "Hierdoor kunnen we roostertechnisch meer vakken aanbieden. Maar je krijgt wel andere vraagstukken. Denk aan leerlingen die gaan versnellen. Zo'n groep heeft andere begeleiding nodig. Dat vraagt veel van leraren, want hoe zorg je dat elke leerling krijgt waar die behoefte aan heeft? Dit soort vraagstukken bespreken we in het team continue met elkaar."

NEEM DE TIJD

Suzanne vertelt dat het de moeite waard is om een lange aanloop te nemen met een grote groep. "Ik vond het soms spannend om met het hele team te ontwikkelen. Twintig mensen is veel. Maar juist door de tijd te nemen, en elke keer stil

te staan, werd het echt iets van iedereen. Dat is de grote winst. Iedereen stond er uiteindelijk achter. Met mitsen en maren, dat mag en dat blijft. We hebben het nu eigenlijk afgerond, maar het staat nog steeds op de agenda in ons teamoverleg. Dat is een tip. Blijf erover praten.” Rogier vult aan dat het belangrijk is om begrip te hebben dat niet iedereen 100% meegaat in een verandering. “Stimuleer de koplopers, maar omarm ook degenen die meer ondersteuning nodig hebben. Op sommige momenten hebben we ook tegen onze afdelingsleider gezegd dat we er niet klaar voor waren. Dat moet ook gezegd kunnen worden en daar werd ook naar geluisterd.”

BEGELEIDINGSLES DOOR DE OGEN VAN EEN LEERLING

Jadé, leerling havo 5, heeft vanaf havo 4 instructie- en begeleidingslessen. Zij vertelt hoe een begeleidingsles eruitziet en hoe zij zich erop voorbereidt: “Tijdens een begeleidingsles werk je aan je huiswerk. Een docent vraagt altijd: ‘Wat ga je deze les doen?’ Soms zetten docenten ideeën op het bord waar je aan kunt werken, zodat je wel een richting hebt als je het zelf niet zo goed weet. Als ik bezig ben met leren en er komt een vraag in me op, dan schrijf ik die gelijk op. In de eerstvolgende begeleidingsles stel ik die vraag dan.”